

Han begyndte med at bemærke, at efter Planen for Mødet var det ham overdraget at fremdrage nogle Træk af den nyere Tids Kirkehistorie vedrørende Præstøegnen, hvortil ikke faa hæderlig kendte Navne og betydningsfulde kirkelige Rørelser var knyttede. Af Hensyn til Tiden maatte han imidlertid indskrænke sig til at dvæle ved en af Præstøs tidligere Sognepræster, N. F. S. Grundtvig, og ved denne kun, for saa vidt hans Historie vedrørte denne Egn. —

Efter Amtsprovst Bøghs Forflyttelse til Herfølge i 1810 søgte Grundtvig Præstø Sognekald, som den 11 Aar ældre residerende Kapellan i Korsør, Mogens Mehl, fik, mens Grundtvig Aaret efter blev Kapellan hos sin Fader i Udby. Til det betydningsfuldeste af hans Oplevelser i de to Aar, han var der, regnede Taleren hans Forhold til J. P. Mynster, der til 1812 var Præst i Spjellerup. Taleren udviklede, hvorfor og hvorledes Grundtvig søgte at komme i et venligt Forhold til denne Mand, saaledes som det fremgaar saavel af Grundtvigs som af Mynsters Optegnelser derom som og af den Brevveksling imellem dem, der 1875 blev udgiven af Mynsters Søn, og de Breve fra Mynster til Dr. Engelbreth, der har været meddelt i »Kirkehist. Saml.« — Grundtvigs Breve til Mynster var Taleren langt fra med Mynsters Veninde, Fru Rahbek, at finde »dumme og insolente«¹⁾; han fandt dem inderlige og rørende smukke. Og betegnende for deres Forhold fandt han Mynsters altid haanlige Omtale af Grundtvig, f. Eks. i Brevene til Engelbreth, i Sammenligning med, hvad Grundtvig i et Brev af 20. Dec. 1828, hvor han gør Rede for sit Forhold til Mynster, skriver til Gunni Busck: »Længe efter den Tid faldt jeg engang (Gud veed, ved hvilken Tankegang) paa mine Knæ og fældte Glædestaarer ved det levende Haab, at Mynster dog en Gang vilde række mig Haand i Jesu Navn.«

Dette Haab gik, som vi veed, ikke i Opfyldelse. Mynster

¹⁾ Denne Dom er fra 1813 i et Brev fra Fru Rahbek til Chr. Molbech. Siden kom Fru R. dog til at se paa Grundtvig med andre Øjne.

var altid kold, ja endog bitter overfor Grundtvig. I 1825 da Grundtvig havde udgivet »Kirkens Genmæle« mod Prof. Clausen, angreb Mynster ham endog paa en Maade, som de fleste nu sikkert finder upassende, nemlig i en Prædiken. Grundtvig besvarede vel dette Angreb i en anden Prædiken; men endnu 1828 gik han med den Tanke at vælge M. til sin Skriftefader. Og efter at Mynster 1834 var bleven Biskop, tænkte han paa et Samarbejde med ham, hvorom følgende hidtil utrykte Brev (der dog mulig kun blev et et ubenyttet Udkast) vil give Forklaring.

Højærværdige Herr Biskop!

Uagtet en egen Stjerne har adskilt vore Baner saa vidt, som det mellem samtidige og næsten jævnaldrende Tjenere af det samme Livsord vel er muligt, burde vi dog sikkert for Guds og Menighedens Skyld se til at hjælpes ad, hvor det gælder noget, vi begge veed at skatte.

Dette falder mig paa Sinde ved et Arbejde, jeg i mange Aar har foresat mig, og nu, da Haaret graaner, ej længer tør opsætte: en Revision af Salmeliteraturen i det hele og da især vor egen Del, for at frembringe en Samling af gammelt og nyt, hvori danske Medkristne kunde omtrent hver finde sit, og hvoraf der, naar Tiden kommer, kunde gøres et Uddrag til fælles Bedste. Nogle kristne Venner har sat mig i Stand til at anvende den Tid, jeg finder nødvendig, til Arbejdet, og min eneste Tanke med det maa da være at gøre det saa godt og saa gavnligt, som alle Omstændigheder, der ogsaa staar i Herrens Haand, tillader.

Nu veed jeg af Erfaring, at der ved Behandlingen af de gamle Salmer møder mig en dobbelt Vanskelighed, idet jeg let er alt for nænsom overfor de Salmer, jeg elsker fra Barnsben, og alt for dristig med de andre, en Vanskelighed, der kun saa vidt muligt overvindes, naar jeg kan tage et Par andre gode Venner af de gamle Salmer med paa Raad; thi vel tør jeg ikke love for, at ieg altid

vil tro deres Skøn bedre end mit eget, men hvad jeg baade vil og skal, er at tage alvorligt Hensyn derpaa, og selv, naar Teksten i min Udgave ej rettes derefter; bevare det i Anmærkningerne til frit Valg i sin Tid. — Jeg mener nemlig her ved »vore gamle Salmer« kun dem, der med den Kingoske og Guldbergske Salmebog virkelig har været i Brug og udgør derfor et Kirkegods, ved hvis Behandling vi skylder Menigheden i det hele og dens Medlemmer i det enkelte al aandelig Omhyggelighed og Selvfornægtelse.

Nu veed jeg ingen andre Mænd at tænke paa end D. H. og gamle Hornsyld, og naar De tillader, at jeg efterhaanden sender dem de gamle Salmer i Manuskript, vil De sikkert intet have mod mit Forslag, at naar de begge er enige, rettes Teksten derefter, medens det naturligtvis staar til mig, om jeg vil anmærke mit afvigende Skøn, og hvor Meningerne er delte, saa Teksten bliver, som mig synes, anmærkes Deres.

Paa denne Maade tror jeg vist, at vi med Guds Hjælp kan gøre en god Gerning, som den danske Menighed vil takke os for i Graven; men skulde det være saa uheldigt, at D. H. føler, De end ikke i denne Sag gerne vil staa i Berøring med mig, da beder jeg Dem rent ud sige Nej, da det ellers uden Nytte kun vilde bringe os Ubehageligheder fra begge Sider.

Med det oprigtige Ønske, at — hvad ej er lidet sagt — D. H.'s bispelige Virksomhed maa endnu blive mere vel-signet, end Deres præstelige i en hel Menneskealder har været, henlever jeg med Højagtelse ærbødigst

N. F. S. Grundtvig.

Efter Faderens Død flyttede Grundtvig 1813 til København; men meget drog ham tilbage til denne Egn.

Hans Moder boede i sin Enkestand her i Præstø, og hertil droges hans Tanker flere Gange. Saaledes ser vi af et Brev af 12. Januar 1818 fra hans Svoger P. E. Glahn, Præst Olstrup (Ulsø og Braaby, som den Gang hørte

sammen), at Grev Danneskjold-Samsøe har gjort ham opmærksom paa, at Baron Reedtz-Thott var villig til at kalde Grundtvig til Præst i Vejle, naar han kunde faa Pastor N. F. Sørensen i Vejle, som han ikke syntes om, forflyttet til Sværborg, som da var ledigt. Et Brev fra Baronesse Sophie Reedtz-Thott til Glahn af $17/3$ 1818 beder denne om at lade dem Grundtvigs Tanker vide, og udtaler, at det vilde være Baronens særdeles kært mundtlig at overtyde Glahn om, hvor ubetinget de begge ønskede Grundtvig til Præst i Vejle. De beholdt imidlertid Sørensen til 1846. — Men længere hen paa Aaret 1818, da det betragtedes som afgjort, at Grundtvig skulde blive Præst i Aalborg, blev der fra Præstø-Egnen gjort et Forsøg paa at beholde ham i Sjælland. Hans Svigerinde, Fru Marie Glahn, skrev den $14/9$ til ham: »I Tillid til din Godhed, kære Grundtvig, vover jeg at sende dig disse Linier. Vi har i denne Tid tænkt og talt ret meget om dig i Anledning af Aalborg. Vi er alle temmelig visse paa, at du faar det, og vi vilde dog saa nødig miste dig og vores kære Lise. Igaar, da jeg paa Gisselfeld modtog min kære Lises Brev, hvori hun atter taler om at komme til Aalborg, faldt det mig ind, om du ikke har været hos Kongen i denne Anledning, da han maaske ellers ikke veed, at du søger Vartov, da der vel ingen siger ham det. Jeg sagde Jane mine Tanker derom og mødte i det samme vores elskelige Grevinde med det samme Forslag paa Læberne. Hun sagde, jeg skulde skrive til dig om at gaa til Kongen, og naar du fortalte ham Tingen, som den er, troede hun, at det kunde virke, hvis han endnu ej har underskrevet. Hun var som de andre ganske overbevist om, at du ellers faar det. Hun vilde ogsaa gerne beholde dig her og mener dig det saa ærligt. Gid du havde talt med hende selv; thi jeg kan ikke sige dig det som hun.« —

Det ses altsaa, at Grundtvig stod i venligt Forhold til Herskaberne paa Gavnø og Gisselfeld, og ikke mindre venskabeligt var hans Forhold til Herskabet paa Nysø,

Baron og Baronesse Stampe, hos hvem hans Moder tit var Gæst i de Aar, hun boede i Præstø.

Grundtvig fik hverken Aalborg eller Vartov 1818, da Frederik VI, i sin Iver for at faa Oversættelsen af Sakse og Snorre gjort færdig, ikke vilde befordre ham, før dette Arbejde var til Side; men, da det var i Stand, blev Grundtvig uden Ansøgning og egentlig mod sin Vilje kaldet til Sognepræst i Præstø og Skibbinge $2\frac{1}{2}$ 1821. Kongen havde samme Dag gjort Embedet ledigt ved at kalde Pastor N. G. Wolff til Præst i København. Grundtvigs Moder blev særlig glad herover, og der er et Brev fra hende af $9\frac{1}{2}$, hvori hun saaledes udtrykker denne Glæde:

»Min elskelige Søn!

De glædeste Følelser og Tak til den algode Gnd opsteg til ham for den store Godhed mod mig og mine, som jeg aldrig her i Livet eller hisset kan nok takke den barmhjærtige Gud og Fader for. Naar vi bier paa Herren, da kommer han, før vi se, og vil os meget godt bete. Folk her lader, som de er meget godt fornøjede. Gid det maa vedvare paa begge Sider. Det værste bliver for dig at faa en Bolig her. Førend du kommer selv, kan nok ikke gøres noget heri. Var det ikke muligt, du kunde beholde den Pension, som Kongen har givet dig — efter Ansøgning, da her ingen Præstebolig er; thi ellers vil det første Aar blive trangt for dig. Gud styre alt til det bedste. Han har gjort det største, og han vil gøre mere, naar vi sætter vor Tillid til ham hele Livet igennem.

Gud give Lykke og Held til din Embedsførelse i Jesu Navn. Gud velsigne dig og holde sin Haand over dig. Vær paa det kærligste hilset begge fra Trine, men især og ømmest fra mig,

Din oprigtige Moder

C. M. Grundtvig.

I dette Øjeblik var Kornerups her og gratulerede. Her har været nogen hver Dag, siden jeg fik dit Brev.«

Det var den Velkomsthilsen, Grundtvig fik til Gerningen i Præstø, og bedre kunde den da ikke være. Dette Brev lader os forstaa, hvis vi ikke vidste det før, hvad hans Moder havde været for ham, baade da hun sang Salmer over hans Vugge, og da han under Aftensædet med hende i Barneaarene »fulgte gennem Kirkens Sage Frelseren med Liv og Lyst«, og ikke mindst, da han sjælesyg vendte hjem til Udby mod Slutningen af 1810. Derfor var det bevægede Dage for ham, da han i September 1822 maatte stede sin kærlige Moder til Hvile paa Præstø Kirkegaard, ligesom han var stærkt bevæget, da han i 1844 besøgte hendes Grav. (Taleren fremdrog her hans to Mindedigte over hende fra 1822 og 1844).

Med Benyttelse af N. W. Bondesens Skrift gav Taleren derefter en Karakteristik af Grundtvigs Prædiken og Præstegerning i Præstø 1821—22 og sluttede med en Omtale af hans Forhold til Baron Stampes Familie paa Nysø og en Skildring af det mærkelige Valg til den grundlovgivende Rigsforsamling 1848, da Grundtvig blev saa godt som enstemmig valgt, især ved en varm, ja bevæget anbefaling af Modkandidaten, Gaardejer Jens Jensen fra Grumløse i Udby Sogn, en af Grundtvigs Konfirmander fra den Tid, han var sin Faders Kapellan i Udby. En Konfirmationsundervisning, der giver sig et saadant Udslag, maa aabenbart have duet noget.

Efter dette Foredrag sluttedes Mødet med Sang og Orgelspil. — Et kort, men godt og forstaaende Referat læses i Berl. Tidende for Mandag Morgen d. 21. Maj 1900. Det slutter med følgende Ord:

»Blandt Mødets Deltagere herskede stor Tilfredshed med dette saa vellykkede Møde, der sikkert vil tjene til at vække og styrke Interessen for de mange kirkelige Minder, som denne Egn paa forskjellig Maade ejer.«
